

Izglītības darbinieks un politiķis ar pieredzi

ANDRIS BALDUNČIKS,
Viesītes novada domes priekšsēdētāja vietnieks

Kāds ir Jūsu ceļš līdz novada domes priekšsēdētāja vietnieka amatam?

-Esmu no Krustpils. Uzsākot

darba gaitas, sāku strādāt Viesītes vidusskolā. Pēc kāda laika man uzticēja pildīt atbildīgos vidusskolas direktora pienākumus, un nākamgad aprites jau 30 gadi, kopš esmu skolas direktors. Drīzumā iestājās arī Atmodas laiki, kad aktīvāk pievērsos arī politikai. Deputāta amata pienākumus pildu jau kopš 80.gadiem un deputāta amata kandidātu sarakstos vēlēšanās esmu bijis regulāri. Savukārt Viesītes novada domes priekšsēdētāja vietnieka amata pienākumus pildu kopš pēdējā novada domes deputātu sasaukuma.

Vai kādreiz esat ciemojies bijušajā Balvu rajonā?

-Savulaik aktīvi nodarbojos ar sportu un uz kādreizējo Balvu rajonu braucām piedalīties sporta sacensībās. Jūsu pusē dažādi pasākumi notika arī Atmodas laikos, bet vairāk Balvu rajons palicis atmiņā ar sporta aktivitātēm.

Kādas ir novada iedzīvotāju galvenās nodarbošanās sfēras un problēmas, ar kurām saskaras novads?

-Padomju laikos Viesītē bija vairāki lieli uzņēmumi – tā dēvētais "PMK", kas nodarbināja apmēram 1000 darbiniekus, kā arī divas lielas agrofimas. Līdz ar PSRS sabrukšanu uzņēmumus likvidēja. Ja atceramies vēl senākus laikus, Viesītē bija šūšanas cehs un vagonrūpnīcas filiāle. Darbavietu un iedzīvotāju bija daudz, dzīve kūsāja. Lieki piebilst, ka šobrīd situācija mainījusies. Galvenokārt iedzīvotāji strādā novada esošajās valsts un pašvaldību iestādēs, tirdzniecības sfērā, nodarbojas ar lauksaimniecību un mežizstrādi. Savukārt ar uzņēmējdarbību nesokas tik labi, kā vēlētos. Bijuši mēģinājumi veidot dažādus uzņēmumus, tomēr, iespējams, likumdošanas vai birokrātijas dēļ uzņēmumi pārtrauca savu darbību. Darbojās arī kokapstrādes cehi, kas strādāja diezgan veiksmīgi, bet krīzes laikā finansiālu apstākļu dēļ daudzus no tiem likvidēja. Diemžēl likvidēta arī Viesītes arodvidusskola. Jāpiebilst, ka Viesītes novads ir salīdzinoši mazs, arī iedzīvotāju skaits ir nedaudz virs 4000. Līdzīgi kā citviet Latvijā, arī Viesītes novads saskaras ar iedzīvotāju izceļošanas problēmu. Tomēr prieks, ka daļa iedzīvotāju nolēmj atgriezties dzimtajā pusē un bērni uzsāk mācības Viesītes vidusskolā, kas, salīdzinot ar citām tuvākajām vidusskolām, ir lielāka. Tāpat novadā ir bērnu dārzs, mūzikas un mākslas skola, kā arī sporta skola, kur mācās audzēkņi teju no visas Sēlijas.

Kā veicas ar Eiropas naudas apgūšanu?

-Pilsētā realizēti vairāki lieli ūdenssaimniecības projekti – teju trīs miljonu eiro vērtībā. Tāpat realizēti ēku siltināšanas un renovācijas projekti bērnu dārzā un Rites pamatskolā. Savukārt šobrīd notiek darbs pie Viesītes vidusskolas ēkas siltināšanas, kā arī vienai no dzīvojamām mājām.

Ar ko Viesītes novads lepojas?

-Novada galvenā bagātība ir daba. Pricējāmie, ka apkārtnē ir Viesītes ezers un upe, Saukas ezers un Pīksteres ezers. Mēdzam jokot, ka puse Viesītes ir arī kā muzejs, jo pilsētā atrodas Viesītes muzejs "Sēlija", iespējams iepazīties ar vēsturiskā mazbānīša kompleksu un apskatīt Paula Stradiņa, kurš dzimis 1896.gada 17.janvārī Viesītē, piemiņas ekspozīciju. Novadā ezera krastā atrodas arī ekoloģisks kempings "Pērlītes", kur atpūsties var ikviens interesents. Noteikti vērts apmeklēt arī Saukas dabas parku.

Kāds ir Jūsu mēneša atalgojums pēc nodokļu nomaksas?

-Mans vienīgais iztikas avots ir Viesītes vidusskolas direktora atalgojums. Par novada domes priekšsēdētāja vietnieka amata pienākumu pildīšanu saņemu atalgojumu kā deputāts pēc nostrādātajām darba stundām. (Viesītes novada interneta mājaslapā pēdējais publicētais domes darbiniekiem izmaksātā atalgojuma saraksts ir par šī gada februāri. Kopumā februārī A.Baldunciķis saņēma 797,70 eiro pēc nodokļu nomaksas – 145,75 eiro par deputāta un 651,95 eiro par Viesītes vidusskolas direktora amata pienākumu pildīšanu – aut.pieb.)

Ciemojamies Viesītes novadā

Viesītes novads ir viena no divdesmit divām Zemgales plānošanas reģiona pašvaldībām, kas atrodas kultūrvēsturiskā Sēlijas novada centrālajā daļā. Novadā apvienota bijušā Jēkabpils rajona Viesītes pilsēta ar lauku teritoriju un Elkšņu, Rites un Saukas pagasti. Tā kopējā platība ir 650,5 km², savukārt iedzīvotāju skaits pēc šī gada aktuālākajiem datiem ir 4114. Novads robežojas ar Neretas, Jaunjelgavas, Salas un Aknīstes novadiem, kā arī Lietuvas Panevėžas apriņķi. Kā spriež paši Viesītes iedzīvotāji, novada vērtības ir sirsnīgi un darbīgi cilvēki, bagāts kultūrvēsturiskais mantojums, tradicionālais lauku dzīvesveids un daudzveidīgā, neskartā daba – pļavas, meži, purvi, ūdeņi, klusums un miers.

Tūrisma objekts

Mazbānītim - 100

Braucienā dodas tikai dāmas! Pašsaprotami, ka arī daudzu Viesītes iedzīvotāju darba gaitas bija saistītas ar mazo bānīti. Viena no viņām bija Līvijas tante (priekšplānā), kura savulaik pildīja vilciena pavadones pienākumus un ik pa laikam atmiņā pārcilā savas darba gaitas uz mazbānīša. Kundze ar smaidu seļā atceras arī gadījumu, kas viņas sirdij uztraukumā lika viegli notrīsēt. "Viendien vagonā brauca Latvijas PSR satiksmes ministrs. Pildot savus darba pienākumus, man vajadzēja ienākt minētā kunga vagoniņā un tur esošajā krāsniņā piebērt ogles. Teicu, ka man bail to darīt, jo gadījumā, ja viņš man kaut ko pajautātu, un es nezinātu, ko lai atbild, sajostos ļoti neērti. Tomēr darbs paliek darbs, pavēru vagoniņa durvis, sasveicinājos un pateicu apmeklējuma iemeslu, uz ko viņš man krievu valodā laipni atbildēja: "Oi, nevajag! Paldies, paldies!" Vēl viņš man apjautājās, cik tālu un ilgi jābrauc līdz Viesītei? Atbildēju un drebēdama devos prom. Tāds, lūk, stāsts," kādreizējos notikumus smeļot atceras Līvija. Bijusi mazbānīša darbiniece piebilst, ka tolaik, dodoties atvaļinājumā, deva arī ceļojumu brīvbiļetes – vienu braucienam pa Latviju, otru – pa visu Padomju savienību. "Uz Melno jūru gan neaizbraucu, bet to pašu Rīgu apciemoju gan," stāsta Līvija.

Attēlā (priekšplānā) redzamas: bijusi dzelzceļa darbiniece Līvija, Mirdzas tante, kura savulaik kā pasažiere izmantoja mazbānīša pakalpojumus, Viesītes muzeja "Sēlija" vadītāja Ilma Svilāne un Viesītes Tūrisma informācijas punkta pārstāve Ligita Levinska.

Viesītes muzejā "Sēlija" atrodas par mazpilsētas simbolu kļuvušais Viesītes mazbānītis, kas šogad svin apaļo 100 gadu jubileju.

Šaursliežu dzelzceļu ēra Latvijas teritorijā iesākās 1897.gadā, kad pirmais bānītis iepukšņināja tālajā Ziemeļlatvijas pilsētiņā Valkā. Arī Viesītes pusē cauri mežiem un pāri purviem izbūvēja šaursliežu dzelzceļa tīklu aptuveni 130 km garumā, kas Viesīti, kur atradās depo, savienoja ar Neretu, Aknīsti, Jēkabpili un Daudzevu. Tagad muzeja paspārnē esošais Mazā bānīša komplekss atgādina par laiku 20.gadsimta pirmajā pusē, kad Latvijā strauji būvēja sazarotu šaursliežu dzelzceļa tīklu, ko pamatā izmantoja preču pārvadājumiem. Dzelzceļa būvi Viesītē uzsāka Pirmā pasaules kara laikā, vēlākajās desmitgadēs atklāja vairākas jaunas līnijas, un Viesīte kļuva par nozīmīgu dzelzceļa mezgla staciju. Mazais bānītis pēdējā reisi devās 1972.gada 31.augustā. Līdz 2003.gada vasarai bānīti un dažus sastāva vagonus varēja aplūkot ikviens Viesītes apmeklētājs brīvā dabā. Tagad lokomotīve Ml-635 un daži sastāvu veidojošie vagoniņi aplūkojami Viesītes vēstures un novadpētniecības muzejā.

Kā liecina Viesītes vidusskolas skolēnu apkopotā informācija, darbavietā dzelzceļa kompleksā valdīja stingra kārtība un disciplīna. Katru vakaru līdz pulksten 19 speciālā norikojumu telpā izlika darba grafiku. Tajā bija norādīti nākamās darba dienas darba uzdevumi un kurš mašīnists un tā palīgs ar kādu lokomotīvi kādā reisiā dosies. Kā īpaša vienība darbojās depo, kur remontēja un braucienam sakārtoja vagonus un lokomotīves. Savukārt paši dzelzceļnieki bija kultūras un sporta dzīves iniciatori Viesītē. Dzelzceļniekiem bija savs pūtēju orķestris, volejbola un futbola komandas. Ziemā pie depo darbojās apgaismota slidotava. Katra gada augusta pirmajā svētdienā rikoja arī plašus dzelzceļnieku svētkus ar dažādiem sporta pasākumiem un zaļumballi. Kā stāsta Viesītes muzeja vadītāja ILMA SVILĀNE, šī tradīcija saglabājusies arī līdz mūsdienām, kad Viesītē dzelzceļnieku svētki notiek katru augustu.

Jāpiebilst, ka Viesītes mazbānīša vēsture glabā ne mazums interesantu faktu. Piemēram, savulaik tam uzbruka un mazbānīša pasažierus aplaupīja leģendārais latviešu laupītājs Kaupēns, kura vārds iet no paaudzes paaudzē ļaužu valodās un nostāstos.

Uzņēmējdarbība

Kafija pēc omes Alīdas receptes

Viesītes novada Elkšņos, mājās "Dzelmites", kopš 2009.gada darbojas ģimenes uzņēmums SIA "RA 5", kas Latvijā plašāk zināms ar zīmolu "Kafeja Alīda".

Tā saimniece JOLANTA KOVNACKA stāsta, ka ideja pašas rokām gatavot kafiju radās atmiņās par savu vecmāmiņu Alīdu. Savulaik viņas ome bērībā bija iecienījusi kafiju no grauzdētiem cigoriņiem, miežiem, burkāniem un ozolzīlēm. Kad vecmāmiņa devās aizsaulē un ierastās pupiņu kafijas vietā bija vēlme nobaudīt citu karsti kūpošu dzērienu, talkā nāca senā omes recepte. "Atcerējos par šo brīnišķīgo kafiju, to sagatavoju un, apsēdusies pie kafijas krūzes, nodomāju: "Būs vai nebūs vecmāmiņas kafijas garša?" Bija! Garšoja ļoti labi, saņēmos drosmi un kafiju aizsūtīju Mārtiņam Rītiņam. Viņš drīzumā atbildēja, ka vēlas veidot raidījumu par cigoriņiem un kafiju pēc manas vecmāmiņas receptes. Pēc raidījuma izveidošanas M.Rītiņš teica: "Jolanta, tev šī kafija jāturpina ražot!" Tā man bija liela motivācija," ar smaidu seja atceras Jolanta.

Uzņēmums nodarbojas ar dārzeņu, augļu un ogu pārstrādi, nelielos daudzumos piedāvā arī cidoniju, rabarberu un ķirbju sukādes, kā arī kaltētus ābolus, čili piparus un baziliku. Savukārt pamata produkts ir cigoriņu kafija. Turklāt bez "Kafejas Alīda" klāt nākuši arī jauni pro-

Ražots ar mīlestību. "Uzņemam ciemiņus, izrādām fabriku, padzeram kafiju un risinām sarunas par labāko kafejas recepti, dzīvi un darbu laukos," ar Viesītes novada iedzīvotājiem raksturīgo viesmīlību par savu uzņēmumu stāsta un aicina ciemos Jolanta Kohnacka.

dukti – par godu meitai Paulīnei nodēvēta "Kafeja Paulīne" (grauzdēti cigoriņi, burkāni, rudzi un ozolzīles) un, kā stāsta J.Kohnacka, patriotiskās noskaņās tagad top arī "Kafeja Sēlija" (grauzdēti rudzi, cigoriņi, kaņepe un burkāni). Jolanta bērniem kafijai iesaka virsū uzlikt arī plombīra saldējuma cepurīti. Tad kafija garšos divtik labi! Savukārt jautāta, kuri ir saražotās kafijas noieta tirgi, J.Kohnacka stāsta, ka

pārsvārā to pārdod Latvijā, bet šo kafiju pazīst arī Lietuvā un Igaunijā. "Savulaik mūs apciemoja arī kāds cilvēks, kurš šo kafiju bija nogaršojis kādā izstādē un teica, ka labprāt to piedāvātu arī Maskavā dzīvojošajiem. Tajā pašā laikā esmu mazais ražotājs un vēlos, cik vien iespējams, vairāk laika veltīt savai ģimenei, bērniem un galvenokārt produkciju turpināt pārdot tepat, Latvijā," stāsta Jolanta.

Re, kā!

Kas Viesītei kopīgs ar āžiem?

Ciemojoties Viesītē, tās apmeklētāji var apskatīt pilsētas centrā uzstādīto viscaur balto āža skulptūru. Jautāsi: "Kāda saistība Viesītei ar āžiem?" Izrādās, Viesīte kā apdzīvota vieta ar nosaukumu Eķengrāve (arī Āžu miests) izveidojās ap 1890.gadu pie Āžu kroga uz kādreizējās Eķengrāves muižas zemes. Tā pamazām radās rosīgs tirdzniecības miestīņš, vēlāk – arī pati Viesītes pilsēta.

Jāpiebilst, ka Viesītes novads ir salīdzinoši neliels, bet tajā, kā tautā saka, var apskatīties visu ko. Viens starp daudzajiem interesantajiem objektiem ir Mīlestības saliņa. Runā, ka saliņa savu nosaukumu ieguvusi kāda mīlas pāra nepiepildītas mīlestības dēļ. Saimniekdēls un kalpone iemīļējušies, bet vecāki viņiem nav ļāvuši satikties. Mīlestības saliņa bijusi viņu slepenā tikšanās vieta. Savu nākotni viņi nav varējuši iedomāties viens bez otra, tāpēc šķīrās no dzīves nošaujoties un abi apbedīti vienā kapā pilsētas vecajos kapos. Saliņas austrumu pusē cieši kopā aug bērzs un egļe kā dzīvs piemineklis mūžīgai mīlestībai. Savukārt viens no mūsdienu Viesītes lielākajiem lepnumiem ir Kultūras pils, kas ir lielākais jaunuzceltais kultūras nams Latvijas laukos.

Kā latvietis pasaules lielvaras apmuļķoja

Attēlā redzams

1935.gadā atklātais piemineklis Viesītes atbrīvotājiem, kuri guva uzvaru pār bermontiešiem. Piemīņas vieta unikāla ar to, ka tā ir autentiska un palikusi neskarta gan padomju, gan arī vācu okupācijas laikā. Kā tas iespējams? Viesītes novada domes priekšsēdētāja vietnieks

Andris Baldunčiks zināja stāstīt, ka pieminekļa otra puse bija rakstīts: "1919.gada oktobrī latvju partizāni guva uzvaru pār vāciešiem." Izrādās, kāds vīrs, kad Latvijas teritorijā iesoļoja krievu karaspēks, vārdus 'pār vāciešiem' saglabāja, jo krieviem, tā teikt, vācieši nebija tie labākie draugi, un šāds uzraksts viņus apmierināja. Savukārt, kad Latviju okupēja Vācija, minētais vīrs 1941.gadā šos vārdus izdzēsa un pateica, ka piemineklis uzstādīts par godu uzvarai pār boļševikiem... Kā bija patiesība, vācieši to nezināja un arī viņiem pret pieminekli pretenziju nebija. Tāds, lūk, stāsts.

Ceļojums pa Lietuvu

Daļa Latgales pierobežā dzīvojošo regulāri dodas uz Krieviju, lai tur par mazāku naudas summu iegādātos sev vēlamās preces. Arī mēs, ciemojoties Viesītes novadā, izmantojām iespēju šķērsot divu valstu robežu un uz mirkli pabūt ārzemēs – caurbraucot Viesītes kaimiņnovadu Neretu nokļuvām netālās Lietuvas ciematīnā ar nosaukumu Suvainiškis. Nelielā ceļojuma mērķis bija apmeklēt pirmo pamanīto lietuviešu veikalu un tā pārdevējiem apjautāties, vai brāļi letiņi bieži dodas iepirkties uz kaimiņvalsti? Un ja dodas, ko tad viņi pērk? Dažas minūtes pēc iebraukšanas Lietuvā ieraudzījām arī pirmo veikalu ar nosaukumu "Alaus bars" (Alus bārs – tulk. no latv. val.). No sirds nopriecājāmies un gribējām tajā doties iekšā, bet izrādījās, ka ēka aizlēgta un to pārdod. Devāmies tālāk un turpat netālu ieraudzījām vēl vienu veikalu – "Maisto preki parduotuve" (Pārtikas produktu veikals – tulk. no latv. val.). Lai arī smaidīgā veikala pārdevēja Kristīne nepārzināja lietuviešu valodu, arī krievu valoda diez ko nepadevās, tomēr pa pusei lietuviski, pa pusei krieviski viņa atsaucīgi paskaidroja, ka latvieši iepirkties minētajā pārtikas veikalā ierodas ik pa laikam. Iekārotākās letiņu preces ir cigaretes, lietuviešu alkohols un... gāzes baloni! Uz Lietuvu – pēc gaites!

Sporta klubs

Spēka trīscīņa Viesītes centrā

Pašā Viesītes centrā, Kultūras pilī, atrodas panākumiem bagātais spēka trīscīņu klubs "Viesīte". Tā dibinātājs, vadītājs un arī treneris vienlaikus ir jēkabpilietis JONS PAUĻUKS.

Spēka trīscīņa jeb pauerliftings ir spēka sporta veids, kas sastāv no trīs disciplinām – pietupieni, spiešana guļus un vilkme ar svaru stieni. Savukārt ar J.Pauļuku tikāmies pie Kultūras pils centrālās ieejas un jau pēc pirmajiem savstarpēji pārmitajiem vārdiem kļūst skaidra kluba sportistu panākumu atslēga – to vada enerģisks un uzņēmīgs cilvēks. Kopumā klubs pastāv desmit gadus, un tam, iespējams, nemaz nebūtu lemts piepildīties, ja vien J.Pauļuks savulaik pats šim sporta veidam nebūtu veltījis 22 gadus un piedalījies sacensībās. "Pirms vairāk nekā desmit gadiem nodibināja kādu nu jau likvidētu politisko partiju, kas vēlēdamies, lai par to balso, jauniešu centram Viesītē uzdevināja... nekam nederīgu trenāžieri! Jauniešu centra direktore acīmredzot vēlējās sameklēt treneri, caur paziņām sazvanīja mani, un es piedāvājumam piekritu. Tā radās ideja arī par kluba dibināšanu," atceras J.Pauļuks. Viņš piebilst, ka, kļūstot par kluba treneri, arī pats vēl nebija noslēdzis sportista gaitas un piedalījās sacensībās visā Eiropā un pasaulē. Turklāt interesanti, ka sportista gaitas netika uzsāktas pašos jaunības gados, bet laikā, kad pārējie profesionālam sportam jau laiciņu kā metuši mieru – 45 gadus. "Šajā vecumā slimnīcā man pierakstīja infarktu, bet es teicu, ka infarkts man nevar būt! Savukārt, kad meita-mediķe atnāca un pārbaudīja manu veselību, viņa teica: "Fāter! Nu ir sū.i!" Tā es laiciņu nogulēju slimnīcā," arī šādās reizēs humora saglabā un ar smaidu seja notikušo atceras pieredzējušais treneris.

J.Pauļuks stāsta, ka nodarbošanās ar spēka trīscīņu nav medus pods, bet smags darbs. Tas gan nav šķērslis kluba sportistiem lepoties ar daudziem sasniegumiem. Viens no pēdējiem panākumiem ir 30.aprīlī mājup pārvestie trīs kausi un sešas medaļas no Latvijas atklātā čempionāta Gulbenē. Savukārt lūgts pastāstīt par saviem sasniegumiem sportā un izcīnītajām medaļām, J.Pauļuks sākotnēji atzina, ka tā jau ir vēsture, bet tad pieticīgi piebilda: "56 kausi un 260 medaļas!"

Pie "grāmatvežu instrumenta". Kluba treneris Jons Pauļuks uz dzīvi skatās pozitīvi. Arī attēlā redzamajam trenāžierim ir savs vārds. To viņš dēvē par "grāmatvežu instrumentu".